

*Loosing confidentiality is like loosing virginity: it happens only once.
Eric Galton, Representing Clients in Mediation, American Lawyer Media, L.P. 1994)*

Beroepsgeheim en verschoningsrecht van de mediator^{1 2}.

Vertrouwelijkheid is één van de belangrijkste pijlers van het mediation-proces. Partijen zullen zich belemmerd voelen in hun uitingen, als zij het risico lopen later ooit opgehangen te kunnen worden aan datgene wij zij in een mediation hebben gezegd.

Vertrouwelijkheid heeft twee kanten: de geheimhoudingsplicht en het verschoningsrecht - in sommige opzichten de verschoningsplicht.

Veel beroepen hebben een geheimhoudingsverplichting, weinig een verschoningsrecht.

De geheimhoudingsplicht is wettelijk geregeld in het tweede boek van het Wetboek van Strafrecht, Misdrijven, titel XVII: schending van geheimen: artikel 272:

- 1. Hij die enig geheim waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat hij uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift dan wel van vroeger ambt of beroep verplicht is het te bewaren, opzettelijk schendt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie.*
- 2. Indien dit misdrijf tegen een bepaald persoon gepleegd is, wordt het slechts vervolgd op diens klacht.*

Er is weinig jurisprudentie op dit artikel, met uitzondering van een arrest uit 1955³:

Artikel 272 Sr heeft slechts het oog op ambten en beroepen, welke door hun aard - dus ongeacht een in het bijzonder opgelegde of overeengekomen verplichting tot geheimhouding - zodanige verplichting medebrengen voor hen, die deze ambten of beroepen uitoefenen.

Wanneer mediation als "beroep" kan worden aangemerkt dat naar zijn aard een geheimhoudingsverplichting meebrengt, zal de wettelijke geheimhoudingsplicht van toepassing zijn. De incidentele tussenkomst van een buurman in een buurtruzie zal dus niet onder het artikel vallen.

Een criterium zou kunnen zijn, dat de mediator is geregistreerd bij het NMI. Daardoor is hij immers via de gedragsregels gebonden aan professionele regels betreffende onpartijdigheid, vertrouwelijkheid en andere regels van beroepsethiek. Artikel 7 van het NMI-mediationreglement 1995 verbiedt partijen de mediator (en/of andere bij de mediation betrok-

¹ Dit opstel is gebaseerd op een rapport, door de auteur uitgebracht ter gelegenheid van het 43e congres van de Union Internationale des Avocats, gehouden van 3-7 november 1999 in New Delhi.

² Voor een goed overzicht van de materie: *beroepsgeheim, ambtsgeheim en verschoningsrecht*, Wisselink, tweede druk, 1997 W.E.J. Tjeenk Willink-Deventer. Zie ook eindrapport platform ADR, december 1998, pag. 54 t/m 57 en het kritische commentaar op dat deel van het eindrapport door de Sauvage Nolting, nieuwsbrief ADR 5, nummer 4.

³ HR 6 december 1955, NJ 1956, 52.

kenen) als getuige of anderszins te doen horen over hetgeen tijdens de mediation aan de orde is geweest.

Al deze regels die de vertrouwelijkheid beogen te beschermen, houden echter geen stand tegen derden, die zich hieraan niet gebonden weten. De enige manier om te ontkomen aan een dergelijke aanval op de vertrouwelijkheid van mediation is het verschoningsrecht.

Verschoningsrecht.

Uitgangspunt is dat eenieder verplicht is om, geroepen voor de burgerlijke, straf- of belastingrechter als getuige vragen van de rechter te beantwoorden⁴. Dit uitgangspunt geldt in beginsel ook voor ambtsdragers en beroepsuitoefenaren die gebonden zijn aan een geheimhoudingsplicht.

Om vertrouwelijkheid van informatie tot haar recht te laten komen, dient geheimhoudingsplicht te worden gecompliceerd met verschoningsrecht c.q. -plicht.

Lange tijd waren slechts uitoefenaren van de vier "klassieke" verschoningsgerechtigde beroepen: advocatuur, notariaat, geestelijkheid en medici, subject van verschoningsrecht⁵. Dit verschoningsrecht is gekoppeld aan bepalingen zoals artikel 218 en 98 Wetboek van Strafvordering, artikel 191 leden 1 en 2 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en artikel 15 lid 3 aanhef en sub b Wet Administratieve Rechtspraak Belastingzaken, die alle min of meer spreken over diegenen die uit hoofde van hun beroep tot geheimhouding verplicht zijn, *doch alleen omtrent hetgeen waarvan de wetenschap als zoodanig is toevertrouwd* (artikel 218 Strafvordering) of *omtrent hetgeen hun in die hoedanigheid is toevertrouwd* (artikel 191, 2b Rechtsvordering). De wet noemt dus niet met zoveel woorden⁶ de klassieke verschoningsgerechtigden. Het wordt aan de rechtspraak overgelaten om subjecten van het verschoningsrecht te identificeren.

In een standaardarrest⁷ heeft de Hoge Raad daarover als volgt geoordeeld:

3.1. ... de grondslag van dit verschoningsrecht moet worden gezocht in een in Nederland geldend algemeen rechtsbeginsel dat meebrengt dat bij een zodanige vertrouwenspersoon het maatschappelijk belang dat de waarheid in rechte aan het licht komt, moet wijken voor het maatschappelijk belang tot eenieder zich vrijelijk en zonder vrees voor openbaarmaking van het besprokene om bijstand en advies tot hen moet kunnen wenden.

Zoals hierna zal blijken zijn door jurisprudentie van meer recente datum beroepsgroepen toegevoegd aan het klassieke rijtje.

⁴ Zie 189 e.v. Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering; artt. 289, 213 en 221 Wetboek van Strafvordering; artikel 192 Wetboek van Strafrecht; artikel 15, 1 en 2 Wet Administratieve Rechtspraak Belastingzaken; zie Wisselink, a.w. 1.3.

⁵ Waaronder begrepen het personeel van deze beroepsuitoefenaren.

⁶ Met uitzondering van artikel 53a, 1 Algemene Wet Rijksbelastingen.

⁷ HR 1 maart 1985, NJ 1986, 173 (Maas II).

Met betrekking tot het object van het verschoningsrecht geldt wat hierboven al is opgemerkt: het moet gaan om informatie waarvan de wetenschap de verschonings-gerechtigde als zodanig is toevertrouwd; respectievelijk omtrent hetgeen hun in die hoedanigheid is toevertrouwd. Of informatie al of niet binnen dit criterium en dus onder het verschoningsrecht valt. Is iets, wat de verschoningsgerechtigde zelf mag uitmaken.

In een recente uitspraak over het verschoningsrecht van de notaris heeft de Hoge Raad⁸ dat als volgt geformuleerd:

het verschoningsrecht van de notaris strekt zich uit tot datgene waarvan de wetenschap hem als zodanig, dat wil zeggen als notaris is toevertrouwd. Aangezien slechts de notaris precies kan beoordelen of bepaalde gegevens onder zijn verschoningsrecht vallen, moet dit oordeel in beginsel aan de notaris worden overgelaten. De rechter dient beroep van de notaris op diens verschoningsrecht te aanvaarden, zolang hij aan redelijke twijfel onderhevig acht of verstrekking van de gegevens zou kunnen geschieden zonder dat openbaar wordt wat verborgen dient te blijven.

In het recente verleden hebben accountants, belastingadviseurs, politiefunctionarissen, bedrijfsjuristen en bankiers tevergeefs een beroep gedaan op verschoningsrecht⁹.

Anderzijds is een verschoningsrecht toegekend aan medewerkers van Bureaus voor Rechts-hulp, belastingambtenaren, verplegenden, medewerkers van de reclassering en journalisten.

Dat laatste is interessant, omdat een journalist geen formele geheimhoudingsplicht heeft, in tegendeel: zijn taak is juist zijn kennis zoveel mogelijk openbaar te maken.

Intermezzo I: geheimhoudingsplicht en verschoningsrecht van de journalist¹⁰.

Het toekennen van verschoningsrecht aan een journalist is voor het onderhavige onderwerp van groot belang. Het wordt gebaseerd op het fundamentele recht van persvrijheid, dat in gevaar komt wanneer een journalist verplicht wordt zijn bronnen te noemen. Het arrest is geweest naar aanleiding van het *Goodwin*-arrest van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens¹¹.

De casus was als volgt.

Goodwin, een Brits journalist, had van een informant, van wie hij regelmatig inlichtingen ontving, vernomen omtrent de labiele financiële situatie van Tetra Limited. Deze informatie werd later vermoed afkomstig te zijn van een concept van Tetra's vertrouwelijke bedrijfsplan, waarvan een kopie was ontvreemd.

Tetra verzocht en kreeg van het High Court of Justice een "court order" waarin Goodwin en diens uitgever werd verboden de desbetreffende informatie te publiceren. Bovendien beval het High Court Goodwin zijn aantekeningen van het bewuste telefoongesprek te produceren en de identiteit van zijn bron te openbaren. Het gerecht baseerde zijn uitspraak op section 10 van de Contempt of Court Act 1981:

⁸ HR 18 december 1998 RvdW 1999 2c.

⁹ Zie Wisselink, a.w., *passim*.

¹⁰ HR 10 mei 1996, NJ 1996, 578.

¹¹ 27 maart 1996, NJ 1996, 577 Rep. 1996-II, zaaknummer 16/1994/463/544.

no Court may require a person to disclose, nor is a person guilty of contempt of Court for refusing to disclose the source of information contained in the publication for which he is responsible, unless it is established to the satisfaction of the Court, that disclosure is necessary in the interests of justice or national security or for the prevention of disorder or crime.

De voorzieningen van Goodwin tegen de uitspraken hadden geen succes; het House of Lords veroordeelde hem tot een boete van £ 5,000.-- wegens contempt of Court.

Goodwin diende een klacht in bij de Commissie voor de Rechten van de Mens, op grond dat het bevel de identiteit van zijn bron te onthullen in strijd is met zijn recht op vrijheid van meningsuiting onder artikel 10 Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden (EVRM).

De Commissie verklaarde de klacht gegrond.

Artikel 10 EVRM luidt als volgt:

- 1. eenieder heeft recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid een mening te koesteren en de vrijheid om inlichtingen op denkbeelden te ontvangen of door te geven, zonder inmenging van overheidswege en ongeacht grenzen ...*
- 2. daar de uitoefening van deze vrijheden plichten en verantwoordelijkheden met zich brengt, kan zij worden onderworpen aan bepaalde formaliteiten, voorwaarden, beperkingen of sancties, welke bij de wet worden voorzien, en die in een democratische samenleving nodig zijn in het belang van ... de rechten van anderen,*

Het Hof besliste dat de maatregelen inbreuk op klager's persvrijheid vormden zoals gewaarborgd in §1 van artikel 10, zodat het diende te beoordelen, in hoeverre deze inbreuk gerechtvaardigd was op grond van §2 van dit artikel.

Het Hof oordeelde dat Section 10 van de Contempt of Court Act 1981 voldoende basis was om de inbreuk te beschouwen als *in de wet voorzien*. Bovendien besliste het Hof dat de inbreuk een legitiem doel diende: het beschermen van Tetra's rechten.

Het Hof besliste evenwel dat de inbreuk *niet nodig was in een democratische samenleving*:

39. The Court recalls that freedom of expression constitutes one of the essential foundations of a democratic society and that the safeguards to be afforded to the press are of particular importance.

Protection of journalistic sources is one of the basic conditions for press freedom, as is reflected in the laws and the professional codes of conduct in a number of contracting States and is affirmed in several international instruments on journalistic freedom ... Without such a protection, sources may be deterred from assisting the press in informing the public on matters of public interest. As a result the vital public-watchdog role of the press may be undermined and the ability of the press to provide accurate and reliable information may be adversely affected.

Having regard to the importance of the protection of journalistic sources for press freedom in a democratic society, and the potentially chilling effect an order of source disclosure has on the exercise of that freedom, such a measure cannot be compatible

with Article 10 of the Convention, unless it is justified by an overriding requirement of public interest.

Een dergelijke *overriding requirement* was, aldus het Hof, in casu niet aan de orde.

Het Hof besliste, dat het reeds eerder aan Tetra toegewezen verbod, dat het niet alleen klager maar ook zijn uitgever onmogelijk maakte welke informatie dan ook te publiceren, reeds een afdoende maatregel was, die krachtig genoeg was om Tetra's belangen te beschermen.

Geheimhouding, verschoningsrecht en mediation.

Extapoleren wij onderdelen van de Goodwin-uitspraak en de mede daarop gebaseerde jurisprudentie van de Hoge Raad ten behoeve van ons onderwerp, dan kunnen de navolgende conclusies worden getrokken.

Wanneer het vertrouwelijke karakter van mediation als een zo zwaarwegend belang wordt gezien dat het kan worden vergeleken met een fundamenteel recht als persvrijheid, kan de lijn, uitgezet in deze jurisprudentie worden doorgetrokken naar het voor deze vertrouwelijkheid onontbeerlijke verschoningsrecht van de mediator.

Voor het welslagen van mediation als volwaardig alternatief ten opzichte van de andere wijzen van conflictoplossing is zo'n ontwikkeling van het allergrootste belang.

Het staat evenwel vast dat wij nog een lange weg hebben te gaan voordat wordt voldaan aan de maatstaven, die wetgever of rechtspraak ongetwijfeld zullen aanleggen voordat het zover is. Wel zijn de contouren van deze maatstaven nu al te ontwaren in het arrest van Hoge Raad, waarin aan de belastingconsulent het verschoningsrecht wordt ontzegd¹²:

- 4.1. *Het middel stelt de vraag aan de orde of de belastingadviseur uit hoofde van zijn beroep het recht toekomt zich ten overstaan van de rechter van het afleggen van getuigenis te verschonen.*
- 4.2. *Vooropgesteld moet worden dat het verschoningsrecht, als uitzondering op de regel dat een ieder verplicht is getuigenis in rechte af te leggen, slechts toekomt aan een beperkte groep van personen die uit hoofde van hun ambt of beroep verplicht zijn tot geheimhouding van al hetgeen hun in hun hoedanigheid wordt toevertrouwd en wier maatschappelijke functie meebrengt dat te hunnen aanzien het maatschappelijk belang dat de waarheid in rechte aan het licht komt moet wijken voor het maatschappelijk belang dat een ieder zich vrijelijk en zonder vrees voor openbaarmaking van het besprokene om bijstand en advies tot hen moet kunnen wenden. Tot zodanige personen behoren de advocaat en de notaris wegens hun functie van rechtshulpverlener, die meebrengt dat een ieder zich vrijelijk tot hen moet kunnen wenden zonder vrees voor openbaarmaking van hetgeen wordt besproken en op schrift wordt gesteld.*
- 4.3. *De vraag rijst nu, of aan de belastingadviseur, die eveneens als rechtshulpverlener kan worden beschouwd, ook verschoningsrecht moet worden toegekend. Voor de beantwoording van die vraag is van belang dat in Nederland rechtshulp in beginsel door een ieder kan worden verleend en dat deze in de praktijk be-*

¹² 6 mei 1986, NJ 1986, 814.

roepsmatig wordt verleend door allerlei personen, die zelfstandig of in dienst van een organisatie werkzaam zijn. Het aanmerken van al deze personen als verschoningsgerechtigden zou niet stroken met het vorenbedoelde uitzonderingskarakter van het verschoningsrecht. In het algemeen - dus behoudens in een uitzonderingsgeval, zoals is aanvaard in HR 25 okt. 1985, NJ 1986, 176¹³ - moet dan ook aan andere rechtshulpverleners dan de advocaat en de notaris het verschoningsrecht worden ontzegd.

- 4.4. *Er is geen reden eveneens een uitzondering te aanvaarden ten aanzien van de belastingadviseur. Daarbij dient in aanmerking te worden genomen dat de groep van belastingadviseurs niet homogeen is en geen wetsbepaling uitsluit dat een ieder als belastingadviseur werkzaam kan zijn.*

Dit citaat illustreert het fundamentele probleem: zolang er geen garanties zijn voor professionele kwaliteit, zolang "mediation" niet duidelijk wordt gedefinieerd en zolang iedereen zichzelf "mediator" kan noemen, zal het risico van misbruik de ontwikkeling van het verschoningsrecht in de weg staan.

Een bijeenkomst van mafiosi en hun consiglieri die een "professioneel" plan uitbroeden zou licht kunnen worden aangemerkt als "mediation" en aldus kunnen worden onttrokken aan de waarheidsvinding in een gerechtelijke procedure.

In dat kader is het van groot belang dat het NMI momenteel doende is met het ontwikkelen van een professionele kwaliteitsstandaard en dat er disciplinair toezicht komt door een onafhankelijk orgaan, dat bevoegd is om maatregelen te nemen tegen misslagen in de NMI-mediation-praktijk.

Wanneer eenmaal conflictoplossing door mediation meer algemeen is geaccepteerd en wanneer verdere ontwikkeling van professionele vaardigheids- en kwaliteitseisen zich heeft voorgedaan, zou het wel eens zo kunnen zijn dat de wetgever of de rechter in de toekomst een NMI-mediator het verschoningsrecht toekent¹⁴.

Intermezzo II: advocaat en notaris als mediator.

Alvorens af te ronden een aantal opmerkingen over de geheimhoudings- en verschoningsrechten c.q. -plichten van de advocaat en notaris.

Art. 22 Wet op het Notarisambt:

- 1. De notaris is, voorzover niet bij of krachtens de wet anders is bepaald, ten aanzien van al hetgeen waarvan hij uit hoofde van zijn werkzaamheid als zodanig kennis neemt tot geheimhouding verplicht. Dezelfde verplichting geldt voor de personen die onder zijn verantwoordelijkheid werkzaam zijn voor al hetgeen waarvan zij kennis dragen uit hoofde van hun werkzaamheid.*

¹³ Het arrest waarin aan een medewerker van het Bureau voor Rechtshulp verschoningsrecht werd toegekend.

¹⁴ In gelijke zin: mr N. Mout-Bouwman, TMD 1997, 2, pag. 28.

2. *De geheimhoudingsplicht van de notaris en van de onder zijn verantwoordelijkheid werkzame personen blijft ook bestaan na beëindiging van het ambt of de betrekking waarin de werkzaamheid is verricht.*

Regel 6 Gedragsregels voor advocaten luidt als volgt:

1. *De advocaat is verplicht tot geheimhouding; hij dient te zwijgen over bijzonderheden van door hem behandelde zaken, de persoon van zijn cliënt en de aard en omvang van diens belangen.*
2. *Indien een juiste uitvoering van de hem opgedragen taak naar zijn oordeel een gebruikmaken van zijn verkregen kennis naar buiten eist, staat dat de advocaat vrij, voorzover de cliënt daartegen geen bezwaar heeft en voorzover dit in overeenstemming is met een goede beroepsuitoefening.*
3. *De advocaat legt zijn medewerkers en personeel de inachtneming van een gelijke geheimhouding op.*
4. *De geheimhoudingsplicht duurt voort na de beëindiging van de relatie met de cliënt.*
5. *Indien de advocaat aan een wederpartij vertrouwelijkheid heeft toegezegd of deze vertrouwelijkheid voortvloeit uit de aard van zijn relatie met een derde, zal de advocaat deze vertrouwelijkheid ook jegens zijn cliënt in acht nemen.*

Voorlopig lijkt het erop, dat de advocaat- of notaris-mediator in het voordeel is ten opzichte van zijn collega-mediators nu hem het verschoningsrecht toekomt - dat wil zeggen: wanneer de rechtspraak accepteert dat de advocaat/notaris *als zodanig*, te weten als advocaat/notaris¹⁵, optreedt wanneer hij mediator is.

Zoals gezegd is het in de vorige regel cursief gestelde de marge waarbinnen het verschoningsrecht geldt. Er heerst, althans met betrekking tot de advocaat, verschil van mening over de beantwoording van de vraag of het optreden van de advocaat als mediator ook gezien moet worden als optreden *als advocaat*. Quant en Ulrici¹⁶ maken een verschil tussen de advocaat die uitsluitend optreedt als procesbewaker gedurende de mediation en, aan de andere kant, de advocaat die als mediator is benoemd op basis van zijn speciale ervaring en juridische kennis. De eerste categorie, aldus schrijvers, komt het verschoningsrecht niet toe, omdat dit soort activiteiten te vergelijken zijn met die van een rechter of een arbiter, die geen verschoningsrecht hebben. De advocaat-mediator in de tweede categorie is benoemd als advocaat, en kan dus wel gebruik maken van verschoningsrecht. Dan noemen schrijvers nog een derde categorie, waarbij de advocaat optreedt voor twee partijen, die zich gezamenlijk tot hem hebben gewend om hen te leiden naar een gerechtvaardigde oplossing (een situatie die zich met name bij echtscheidingen voordoet). In zo'n geval lijkt een verschoningsrecht in de regel gerechtvaardigd. De Nederlandse Orde van Advocaten daarentegen is van mening dat mediation tot de normale beroepsuitoefening van de advocaat dient te worden gerekend¹⁷. Ook Doeleman¹⁸ voelt niets voor het onderscheid van Quant en Ulrici, bij welke mening ik mij aansluit. Ik meen dat het

¹⁵ Zie weer HR 18 december 1998, RvdW 1992/2c.

¹⁶ TMD 1997, 2, pag. 24 e.v.

¹⁷ Advocatenblad 1995 p. 706; hetzelfde geldt voor Duitsland waar met zoveel woorden mediation als een advocatuurlijke activiteit is opgenomen in de Berufsordnung (§18).

¹⁸ *Praktisch opgelost, Mediation als Methode voor Conflictantering*, SDU 1997 p. 114 e.v.

maken van verschil tussen drie verschillende mediation-situaties te academisch is. In de praktijk is het onmogelijk om dit onderscheid te handhaven. Er rest dan geen andere mogelijkheid dan uit te gaan van een verschoningsrecht, binnen de grenzen, gesteld in het arrest van 18 december 1998: aanvaarding van het verschoningsrecht zolang de advocaat/mediator *aan redelijke twijfel onderhevig acht of verstrekking van de gegevens zou kunnen geschieden zonder dat geopenbaard wordt wat verborgen dient te blijven*¹⁹. Aandacht verdient nog het feit dat reeds in 1985 het Hof van Discipline oordeelde²⁰:

Wanneer een advocaat raadsman is van twee partijen die met elkaar contracteerden en als een soort intermediair functioneerden, brengt een dergelijke positie niet mee dat er geen geheimhoudingsplicht en dus verschoningsrecht in een eventueel getuigenverhoor meer zou bestaan ten aanzien van wat een partij aan de advocaat buiten aanwezigheid van de andere partij heeft toevertrouwd. Wanneer een advocaat, als getuige gehoord met betrekking tot vragen of en onder welke omstandigheden een rechtshandeling tot stand is gekomen en wat de inhoud van die rechtshandeling is, daarbij zijn overtuiging respectievelijk zijn indrukken over de geestestoestand van zijn cliënte, respectievelijk de wilsverklaring van zijn cliënt, respectievelijk de wilsverklaring van zijn cliënt weergeeft, treedt hij buiten de grenzen die een advocaat, ook als hij moet getuigen ten nadele van zijn cliënt, in acht dient te nemen.

Conclusie.

Samengevat is de portee van dit artikel:

vertrouwelijkheid in mediation kan alleen worden gegarandeerd wanneer deze wordt aangevuld met een door de wet of de rechtspraak erkend verschoningsrecht.

Ik voeg daar echter aan toe dat zo'n verschoningsrecht, dat slechts vastgelegd is in nationale wetgeving of rechtspraak, niet toereikend is. Bescherming van vertrouwelijkheid in land A kan worden gefrustreerd bij de afwezigheid daarvan in land B. Dit zou een ongerechtvaardigde benadeling betekenen voor mediators (en ook voor mediation) in laatstbedoeld land.

Het is daarom noodzakelijk dat mediation onderwerp wordt van een internationaal verdrag waarin, tezamen met andere punten die internationale regeling behoeven²¹, het beroeps-geheim en het verschoningsrecht van de mediator worden verankerd. Internationale beroepsorganisaties zoals UIA, IBA, Union Internationale du Notariat Latin zouden internationale organisaties zoals Uncitral, de Haagse Conferentie en/of Unidroit kunnen aanmoedigen zo'n internationaal mediationverdrag op te stellen.

Mr J.M. Bosnak, CMS Derks Star Busmann Hanotiau, is advocaat en NMI-mediator te Arnhem.

¹⁹ De dreigende suggestie van de Sauvage Nolting in de staart van zijn hierboven in noot 2 geciteerde artikel, dat het feit, dat sommige mediators thans wèl, sommigen niet het verschoningsrecht toekomt, iets te maken zou hebben met oneerlijke concurrentie, "zodat de politiek hier zich maar eens over moet buigen", doet denken aan jalousie de métier. Overigens haast ik mij hier aan toe te voegen dat het feit, dat een advocaat verschoningsgerechtigd is, hem op die grond nog niet kwalificeert als een betere mediator dan een niet-advocaat. Ik ben het eens met Doeleman in zijn aangehaalde artikel, die concludeert dat het feit dat iemand advocaat is niet noodzakelijkerwijs iets zegt over zijn kwaliteiten als mediator.

²⁰ HvD 18 maart 1985, Adv.bl. 1986, p.251 (m.n. FNM).

²¹ Zoals, bijvoorbeeld, vragen van internationaal privaatrecht als toepasselijk recht, bevoegde rechter, erkenning en tenuitvoerlegging van vaststellingsovereenkomsten gebaseerd op mediation.

